

**БҰЛ ТУРАЛЫ
СҰРАҚТАРҒА
ЖАУАП**

Ыңғайсыз тақырып туралы ыңғайлы брошюра

**немесе жыныс жолдарымен берілетін
инфекция (ЖЖБИ) туралы не білу қажет**

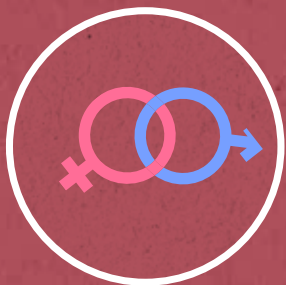
Ыңғайсыз тақырып туралы ыңғайлы брошюра

Немесе жыныс жолдарымен
берілетін инфекция (ЖЖБИ)
туралы не білу қажет

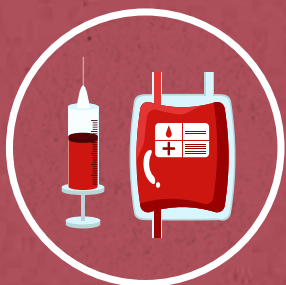

ЖЖБИ деген не?

Инфекция таралу жолдары:

Жыныстық жолмен

Қан арқылы

Тұрмыстық қарым-қатынас

ЖЖБИ симптомдары (белгілері) қандай?

ЖЖБИ-дың көбісі бойжеткен мен бозбалада ұқсас болады.

Белгілері:

- ▶ Жыныс жолдарынан бөлінулер –бойжеткендерде қынаптық бөлінулер түсі мен иісін өзгертуі мүмкін;
- ▶ Бозбалаларда зәр шығару кезінде ашуы немесе зәр шығаратын түтікшеден бөлінулер;
- ▶ Сыртқы жыныс мүшелерінде ұсақ бөртпе шығуы немесе қышып ашуы;
- ▶ Генитальды жаралар;
- ▶ Іштің ауыруы.

Біл: көптеген инфекциялар симптомсыз өтуі мүмкін, бірақ бұл адамның сау екенін білдірмейді.

Адамнан адамға көбінесе жыныстық қатынас кезінде берілетін инфекцияны жыныс жолдарымен берілетін инфекция немесе қысқаша ЖЖБИ дейміз.

Қазіргі таңда жыныс жолдарымен берілетін 30-дан астам бактерия, вирус және паразит түрлері белгілі. Гонорея, сифилис, хламидиоз, генитальды герпес, генитальды папиллом, гепатит В, АИТВ осы инфекция тудыратын кең тараған аурулар болып саналады.

Әлемде ЖЖБИ ахуалы қандай?

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы деректері бойынша күніне бір миллионнан астам жаңа ЖЖБИ жұқтыру жағдайы болады; гонорея, сифилис, хламидиоз немесе трихомониаз сияқты инфекциялардың төртеуінің бірі бойынша жылына 376 миллион жаңа жұқтыру дерегі тіркеледі. Адам папиллом вирусы (АПВ) қоздырған инфекция 290 миллионнан астам әйелдерде бар. АПВ – жатыр мойнындағы қатерлі ісік дамуының негізгі себебі. Көптеген ЖЖБИ симптомсыз немесе белгілері білінер-білінбес болып, ЖЖБИ анықталмауы да мүмкін.

Білулеріңіз қажет, қарапайым 2 типтегі герпес вирусы мен сифилис инфекциялары жыныс мүше шырыш қабатын зақымдап АИТВ жұқтыру қаупін арттырады.

i

ЖЖБИ қалай жұқтыруға болады?

Инфекция жұқтырудың негізгі жолы жыныс жолдары арқылы, бірақ кейбір ЖЖБИ қан арқылы беріледі, мысалы: лас шприц, зарарсыздандырылмаған медициналық құралдарды қолдану немесе қан құю кезінде. Жүктілік және босану кезінде анадан балаға инфекция жұғуы мүмкін (сифилис, АИТВ, гепатиттер, хламидиоз, герпес және басқалары). Егерде жөке, тіс щеткасы, орамал немесе басқа жеке гигиена заттарымен ортақ қолдансаң, сифилис, хламидиоз және трихомониаз тұрмыстық қарым-қатынас арқылы да жұғуы мүмкін.

Біл: Инфекция белгілері бар болу-болмауына қарамастан инфекция жұқтырған адамдар ЖЖБИ таратушылар болып саналады.

i

Кең тараған ЖЖБИ түрлеріне қысқаша шолу

Трихомониаз

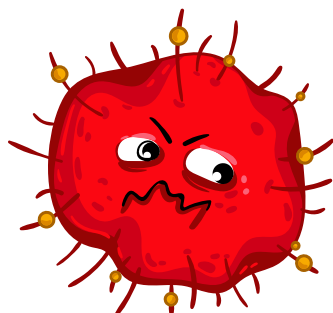
Бұл ауру *Trichomonas vaginalis* атты қарапайым микроағзаны жұқтыру салдарынан болады. Кейбір адамдарда аурудың бірінші белгілері жұқтырып алғаннан кейін 4 күннен 25 күнге дейінгі аралықта пайда болуы мүмкін. Трихомониаз симптомдары түрін өзгеріп тұрады-ауру белгілері біресе пайда болып, біресе жоқ болады, инфекцияны жұқтырған адам өздігінен аурудың бар-жоқтығын анықтай алмайды.

Трихомониаздың жиі кездесетін симптомдары:

- ▶ Сыртқы жыныс мүшенің ауырсынуы, ашуы, қышуы;
- ▶ Зәр шығаруда ыңғайсыздық;

▶ Қынап бөлінулердің өзгеріуі (иісі мен мөлшері өзгереді), түссіз, ақшыл, сарғыштау немесе жасылдау, балық иісі сияқты болуы мүмкін.

Біл: осы аурумен басқа ЖЖБИ түрлері ілесіп жүреді. Өз бетіңізбен емделмеңіз! Дұрыс диагностика және ем алу үшін міндетті түрде дәрігерге қаралыңыз!

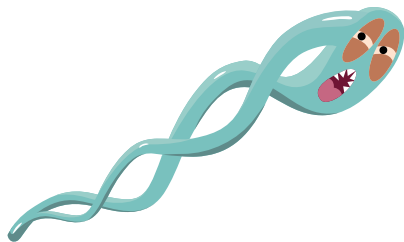
Гонорея

Жалпақ тілмен «триппер» деп аталады. Ауруды гонококк тудырады. Жұқтыру сәтінен бірінші

белгілеріне дейін әдетте 3–14 күн өтеді, ер адамдарда белгілер 2–5 күн аралығында көрінуі мүмкін. Ауру жыныстық, анальды, оральды қатынас кезінде ауру серіктестен жұғады. Сондықтан гонорея жыныс мүшенің шырыш қабатын ғана емес, сонымен қатар ауыз қуысы мен тік ішек шырыш қабатын зақымдайды. Гонореямен ауыратын анандан жаңа туған нәрестенің көз шырыш қабаты зақымдалуы мүмкін.

Гонореяның жиі кездесетін симптомдары:

- ▶ Жыныс мүшеден іріңді, сарғыш-жасылдау бөлінулер;
- ▶ Зәр шығару ауырсынуы мен ашуы;
- ▶ Іштің төмен жағының ауырсынуы;
- ▶ Жыныс мүшелерінің қызаруы мен ісінуі.

Сифилис

Сифилистің қоздырғышы өңсіз трепонема болып табылады.

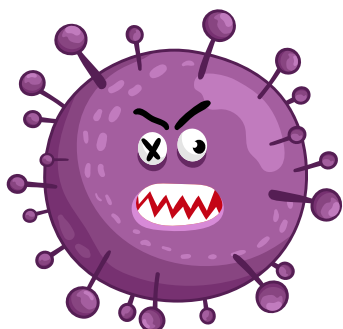
Жұқтыру сәтінен бірінші белгілеріне дейін 3–4 апта өтеді. Сифилис жұғу жолдары – жыныстық, тұрмыстық қарым-қатынас (инфекция ошағымен (жарамен) түйісу немесе ластанған жеке гигиена және ортақ қолданыстағы заттарды қолдану), жүктілік кезінде анандан балаға немесе қан құю арқылы. Сифилитикалық жарамен тікелей түйісу кезінде жұғады. Аурудың үш кезеңі бар – бірінші, екінші, үшінші, дұрыс ем-шара алу үшін дәрігерге уақытылы қаралу өте маңызды.

Ауру белгілері:

- ▶ Бірінші кезең. Қоздырғыш ұялаған жерде 3–4 аптадан кейін домалақ, ауырсынбайтын жарашанкр пайда болады. Сипап қарағанда шанкр өте тығыз болады, бірақ өте жұққаш! Жара өздігінен бірнеше аптада жазылып кетуі мүмкін, бірақ бұл аурудан жазылғанды білдірмейді.
- ▶ Екінші кезең. Емделмей жүрсе 2–3 айдан кейін ауыз қуысында және тұла бойында бөртпе пайда болады. Бұл ең жұқпалы кезең! Жеке гигиена заттарымен ортақтасып қолданса, басқа адамға жұғады.
- ▶ Үшінші кезең. Егер адам дәрігерге қаралып, емделмесе, бірнеше жылдан кейін аурудың соңғы кезеңі басталады. Осы кезеңде сифилис қоздырғышы ішкі мүшелердің көбісін зақымдап өлімге апарады.

Біл: бірінші, екінші кезеңдегі сифилис белгілері мен симптомдары білінер-білінбес болып, оларды байқамай қалу мүмкін.

i

Генитальды герпес

Ауруды қарапайым герпестің 2-типті вирусы қоздырады. Бірінші белгілері жұқтыру сәтінен шамамен 2 аптадан 2 айға дейінгі аралықта пайда болады. Негізі жұқтыру жолы жыныстық, бірақ жүктілік кезінде және босану кезінде анадан балаға жұғуы мүмкін.

Аурудың белгілері:

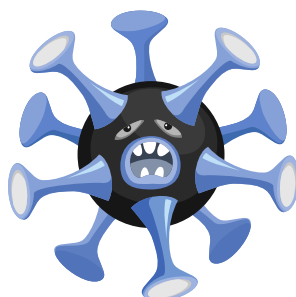
► Жыныс мүше мен тік ішек аумағында ұсақ бөрітпенің қаптауы, 1-2 аптада жоқ болып кетуі мүмкін;

- Бөрітпелер ашып, қышиды;
- Дене қызуы көтеріліп, бас ауырып, әлсіздік болады;
- Зәр шығарғанда, дәрет алғанда ауырсыну.

Герпесті ауру жұқтырғанын білмейтін, жарасы көрінбейтін сексуалды серіктестен жұқтырып алуға болады. Ауыз қуысы герпесі бар жыныстық серіктестес оральды қатынас кезінде генитальды герпесті жұқтыра алады.

Біл: герпес мына заттар арқылы жұқпайды: дәретхана отырғышы, төсек-орын жабдығы, бассейнде, асхана аспабы, сабын мен орамалдан.

i

Адам иммун тапшылығы вирусы (АИТВ)

АИТВ – бұл адамнан адамға жұғатын, ағзаның иммундық жүйесін жоятын вирус. АИТВ-

инфекция – бұл адам ағзасына иммун тапшылығы вирусы енгенде туындайтын ауру. АИТВ – ерекше вирус, өйткені жұқтырған адам көптеген жылдар бойы сау болып көрінуі мүмкін, бірақ ағзадағы вирус жүре-бара өсіп- өніп, қорғау жүйесін жояды. АИТВ жыныстық қытынас, ауру анадан балаға және қан арқылы жұғады.

Толық ақпаратты «АИТВ» атты брошюрадан таба аласыз.

Гепатит В және С

В және С гепатит вирусы бауырды зақымдайды. Жұқтыру сәтінен аурудың белгілері 2 аптадан 9 ай аралығында

пайда болуы мүмкін. Жұғу жолдары – жыныстық немесе жүктілік кезінде анадан балаға.

Ауру белгілері:

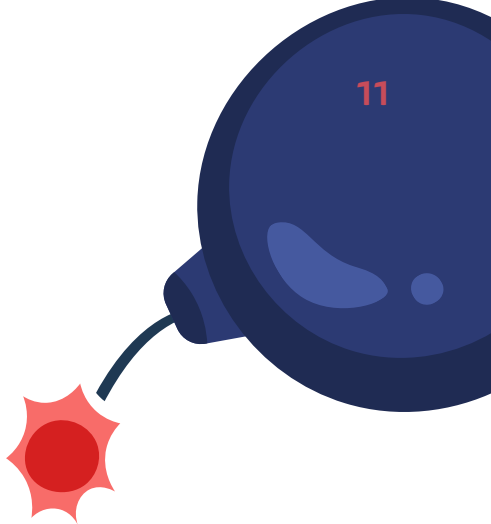
- ▶ Сарғаю (тері мен көз ағы түсінің өзгеруі);
- ▶ Әлсіздік;
- ▶ Дене қызуы;
- ▶ Құсу, тәбеттің төмендеуі;
- ▶ Оң жақтың ауырсынуы;
- ▶ Зәр түсінің өзгеруі (қоңырлану);
- ▶ Нәжіс түсінің өзгеруі (ақшылдану).

Біл: Емсіз жоқ болып кеткен симптомдар аурудың кеткенін білдірмейді.

**ЖЖБИ-ға неге
тексерілу қажет?**

Көп адамдар ЖЖБИ жұқтырғанын білмейді, өйткені кейбір қоздырғыштар ағзада өздерін білдіртпейді. Деніңнің саулығына сенімді болу үшін тексерістен өт. ЖЖБИ статусыңды біліп, өзіңді және жақындарыңды қорғай аласың!

Егер сен:

- ▶ Мүшеқапсыз жыныстық, оральды, анальды, қатынасқа түссең;
- ▶ Тамырға есірткі құйған инені басқа адаммен қолдансаң, міндетті түрде тексерістен өт.

Егер сенде:

- ▶ Жыныс мүшеден өзгеше бөлінулер болса (іріңді, шырышты, қан аралас);
- ▶ Бозбалаларда зәр шығарғанда ашыса немесе зәр шығару түтікшесінен бөлінулер болса;
- ▶ Ұсақ бөртпе қаптап кетсе немесе сыртқы жыныс мүшелері ашып, қышыса;
- ▶ Генитальді жаралар болса;
- ▶ Ішің ауырсынса, міндетті түрде тексерістен өт.

бактериологиялық себінді және инфекцияны анықтайтын басқа арнайы тест түрлері (ПЦР, ИФА, серологиялық әдіс). Сенімді және заманауи әдістер зерттеліп жатқан материалға бактериологиялық себінді жасау және ПЦР диагностика болып табылады, олар адам ағзасында тіпті жалғыз микроорганизмдерді айқындай алады.

Талдау үшін түрлі материал алынады, көбінесе ол қан және қынап пен уретрадан алынған жағынды.

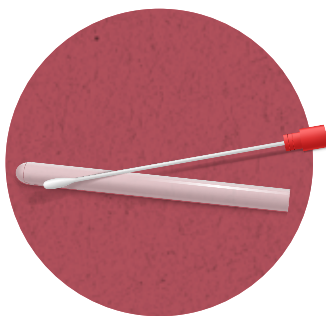
ЖЖБИ

зертханалық тексерістер

ЖЖБИ анықтаудың бірнеше талдау түрі бар: жағынды микроскопия,

Жағынды

Дәрігер арнайы құралмен қыздардың қынап, жатыр мойыны мен зәр шығару жолынан, ал бозбалалардың зәр шығару жолынан жағынды алады. Бұл мүлде ауыртпайтын процедура. Алынғын материалды микроскопиялық талдауға немесе бактериалогиялық себіндіге жібереді.

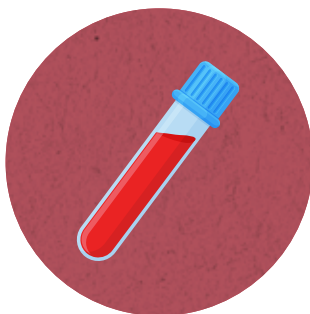

Біл: жағынды нәтижесі аурудың бастапқы кезеңдерінде дәлірек болады.

i

Қан

ЖЖБИ анықтау үшін тамырдан қан алады. Талдау үшін қанның шағын мөлшері қажет.

16+

ҚАЗАҚСТАНДА ЖАСТАР 16 ЖАСТАН БАСТАП ӨЗДІГІНЕН ЖЖБИ, ОНЫҢ ІШІНДЕ АИТВ, ТЕКСЕРІСТЕН ӨТУГЕ ҚҰҚЫЛЫ.

ЖЖБИ-дан өзіңді қалай қорғай аласың?

- ▶ Сексуалды жүріс-тұрыс қауіпсіз болу керек –дені сау, бір адал серіктес немесе әрқашан мүшеқап қолдан;
- ▶ Ішімдік пен есірткіден бас тарт, олардың ықпалымен ойланбай әрекет етуің мүмкін.
- ▶ Кездейсоқ жыныс қатынастан бас тарт;
- ▶ Жыныс серіктес туралы мағлұмат сұраудан ұялма, бойында ЖЖБИ жоқ екені туралы анықтама сұраудан ұялма немесе тексерістен бірге өтіңіздер;
- ▶ Есіңде сақта, адам ЖЖБИ жұқтырғанын білмеуі мүмкін, өйткені көптеген инфекциялар симптомсыз түрде өтуі мүмкін.
- ▶ Егер сенің серіктесің ЖЖБИ-мен ауырса, толық жазылмайынша, онымен жыныстық қатынасқа түспе.

Біл: ЖЖБИ жұқтыру қаупі сенің серіктестеріңнің саны, сенің жыныстық серіктестеріңнің жыныстық серіктестеріне көбейтілген санына тең.

Егер сені ештеңе мазаламаса, серіктесіңмен қоса емделудің не қажеті бар?

Есіңде сақта, ауру симптомсыз, жасырын түрде өтуі мүмкін, өзіңді сау адам ретінде сезінуің мүмкін. Осыған қарамастан, сен инфекция таратушы ошағы бола аласың. Егер сенің серіктесің емделіп, өзің емделмесең, серіктесің қайта жұқтыру қаупіне ұшырайды.

ЖЖБИ бедеулік тудыра ала ма?

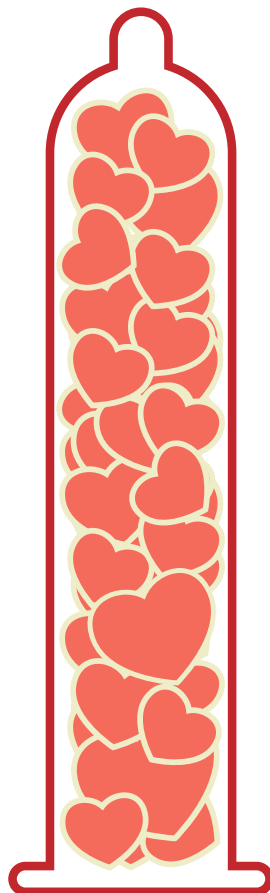
Білуің қажет, кез келген инфекция қабынуды тудырады, соның ішінде жатыр түтікшелерінде де. Осындай қабыну салдарынан жатыр түтікшелері бітеліп, аналық жасуша жатырға ене алмайды. Сонымен қатар гонорея, хламидия, және т.т. ЖЖБИ аурулары жатырдың

қабынуын тудырып, ұрықталған аналық жасушаның жатырға жабысуына бөгет болып, түсік түсуіне себепкер болады. Аталық ұрық шығару жолдары бітеліп немесе енуыз сапасы төмендеп, ер адамдар да бедеулікке шалдығуы мүмкін.

Біл: бір мезгілде ЖЖБИ-дің бірнеше түрін жұқтыруға болады!

i

Есіңе сақта, өзіңді ЖЖБИ, соның ішінде АИТВ-дан тек қана жыныстық қатынастан, әсіресе кездейсоқ қатынастан бас тартқан жағдайда сақтай аласың немесе әрқашан МҮШЕҚАПты дұрыс пайдалан!

ЖЖБИ БОЛДЫРМАУ НЕГІЗІ: БАС ТARTУ, АДАЛДЫҚ, МҮШЕҚАП ҚОЛДАНУ!

МИНИСТЕРСТВО
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН

ПАЙДАЛЫ РЕСУРСТАР

Қазақстандағы ЮНФПА ресурстары, онда жастарға арналған сексуалды репродукциялық денсаулық туралы басқа брошюларды жүктеп алуға болады.

www.kazakhstan.unfpa.org

Брошюрада берілген ақпарат Қазақ дерматологиялық және инфекциялық аурулар ғылыми орталығымен мақұлданған.

[unfpainKazakhstan](https://www.facebook.com/unfpainKazakhstan)

[UNFPAKAZ](https://twitter.com/UNFPAKAZ)

[unfpakaz](https://www.instagram.com/unfpakaz)

www.hls.kz

ҚР ДМ қоғамдық денсаулық сақтау ұлттық орталығының сайты, жастар мен олардың ата-аналары үшін көптеген ақпарат бар, сонымен қатар Қазақстан бойынша Жастар денсаулық орталығы (ЖДО) мекен жайлары бар.

www.shyn.kz

Сексуалды және репродуктивті денсаулық мәселесі бойынша жастар, жеткіншектер мен олардың ата-аналарына арналған сайт. Осы жерде мамандарға өз сауалыңды жасырын түрде қоя аласың.

Сонымен қатар:

Telegram-каналдағы **Shynbot** чатбот
Shyn мобильды үстемесі

www.y-peer.kz

Жас волонтерлік мекеме сайты, онда сен жаңа достар тауып, әлеуметтік белсенді бола аласың.

ЮНФПА Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министірілігінің тапсырысы бойынша, 2020 жыл қаңтардың 13-і күнгі, SHIP-2.1/CS-06 техникалық қолдау Келісімшарты аясында дайындаған.